

Conjunctuur

Oorlog ver- groot kans op recessie

Bij het uitbreken van de oorlog in de Golf, waarbij het er op leek dat nauwelijks produktiecapaciteit was geraakt en oliereserves op de markt werden gebracht, kelderde de olieprijs fors tot onder \$ 20. De laatste weken was die al weer opgelopen tot boven \$ 30 toen de oorlogsspanning aanhield. In de inflatiecijfers over december was de invloed van de lagere olieprijs ten opzichte van de pieken in september en oktober merkbaar.

In de Verenigde Staten was in december sprake van lagere inflatie voor de producenten. De index voor producentenprijzen daalde met 0,6%. Dit kwam nog niet geheel tot uitdrukking in de prijzen die aan de consument in rekening werden gebracht. Deze index steeg nog licht met 0,3% ten opzichte van een maand eerder, waarmee het gemiddelde voor het jaar uitkomt op een stijging van 6,1%, licht lager dan het jaargemiddelde van 6,3% een maand eerder. Overigens is de gemiddelde prijsstijging over 1990 de grootste toename sinds 1981.

In het Verenigd Koninkrijk beginnen de inflatiecijfers wat beter te worden. De daling in december bedroeg 0,1% ten opzichte van november, waarmee het inflatiepeil op jaarbasis uitkwam op 9,3% tegenover nog 9,7% een maand eerder. Indien geen rekening wordt gehouden met de poll-tax en hypotheektarieven, die gezien de rente-ontwikkeling afgelopen jaar van grote invloed zijn op de inflatie-cijfers, was sprake van een daling van 8% naar 7,7%. Ook in Frankrijk daalden de prijzen in december voor de tweede maand in successie, nu met 0,1% tegenover november. Over het gehele jaar kwam de inflatie daarmee op 3,4% tegenover 3,6% in 1989. De prijzen zijn in Nederland over 1990 met gemiddeld 2,5% gestegen. Ook hier was aan het einde van het jaar sprake van een teruggang, en wel met 0,2%. Vergeleken met december 1989 waren de prijzen 2,6% hoger.

Langere recessie in VS?

De overheersende verwachting over de economische ontwikkeling in de Verenigde Staten is een recessie gedurende het vierde kwartaal van 1990 en de eerste twee kwartalen van 1991. Het bnp zou volgens taxaties in het vierde kwartaal van 1990 met 3 tot 4% dalen. De grootste gevaren die dit scenario bedreigen zijn de zwakheid van het financiële bestel en de hoge schuldenlast van de private en publieke sector. Uiteraard zullen de ontwikkelingen in de Golfoorlog leiden tot bijstelling van economische scenario's zoals die tot nu toe golden. Voor de ontwikkeling van het begrotingstekort is de recessie uiteraard ongunstig. Er wordt rekening gehouden met negatieve bijstellingen tot \$ 300 miljard, waar men bij het opstellen van de begroting nog dacht aan \$ 254 miljard. Een overschot van \$ 66 miljard in de kas van de sociale verzekeringen is hierbij al meegerekend. Nog geen rekening is gehouden met de kosten van de operaties Desert Shield en Desert Storm. In de kosten van de militaire acties van de VS in de Golf draagt Saoedi-Arabië naar verwachting overigens voor de helft bij. Als gevolg van de forse prijsstijgingen van olie heeft dit land in 1990 enkele tientallen miljarden dollars meer verdiend aan zijn exporten.

Vooralsnog echter wijzen de economische indicatoren in de VS de negatieve kant op. In december nam de industriële productie af met 0,6% ten opzichte van een maand eerder. Ook de detailhandelsverkoop daalden, en wel met 0,4%. Voor het gehele jaar wordt een stijging genoteerd van 3,8%, het laagste cijfer sinds 1982. Het handelsbalanstekort over november kwam uit op \$ 9,7 miljard, toch weer fors onder het herzien tekort van \$ 11 miljard van oktober. Met name de lagere olieprijsen liggen aan het lagere tekort ten grondslag. Met de meest recente cijfers komt het tekort over de eerste elf maanden uit op \$ 95 miljard tegenover \$ 102,6 miljard een jaar eerder.

Goede groei in Duitsland

De economische groei in het voormalige West-Duitsland is vorig jaar op 4,6% uitgekomen tegenover 3,9% in 1989. Dit is het hoogste groeipercentage van het bruto nationaal produkt sinds 1976, toen die 5,6% bedroeg. Overigens was de economische groei in het vierde kwartaal duidelijk lager dan de 5,5% die voor het derde kwartaal is gemeten. Ook de

orderpositie stelde met -3,4% ten opzichte van oktober teleur. Vooral de afzet van investeringsgoederen gaat roet in het eten. Het lijkt er op dat buitenlandse afnemers hun aankopen uitstellen als gevolg van de onzekerheid in het Midden-Oosten. De werkloosheid nam toe van 6,4 tot 6,8% in december. Het onderzoeksbureau DIW gaat voor 1991 uit van een groei van 3% in 1991 in het westelijk deel, of 1,5% voor geheel Duitsland. Deze cijfers liggen in lijn met de algemene verwachtingen. Met name de investeringen zullen ook dit jaar met een voorziene toename van 8% de trekker zijn. De groei over 1990 is vooral te danken aan de sterke stijging van de binnenlandse vraag naar goederen en diensten met 4,9%, waaraan de investeringen met 7,8% de hoogste bijdrage leverden, terwijl de particuliere consumptie met 4,4% toenam. De importstijging kwam uit op 10,9% terwijl de export met slechts 9,5% is toegenomen. Het ge-

volg is dat het overschot op de handelsbalans duidelijk is afgenomen. Men gaat uit van een daling met DM 30 miljard voor het westelijk deel. In 1989 bedroeg het overschot nog DM 135 miljard markt. De Duitse regering maakte bekend dat in totaal voor DM 35 miljard wordt omgebogen, ten einde het tekort van de federale overheid dit jaar niet boven de DM 70 miljard te laten uitkomen. Het tekort van de federale overheid en deelstaten te zamen moet dit jaar binnen de DM 140 miljard blijven. In 1989 bedroeg dit tekort nog slechts DM 26 miljard. Het beeld van een uiteenlopende economische ontwikkeling in de Verenigde Staten en continentaal Europa wordt nogmaals door de economische indicatoren bevestigd. De vraag echter hoe lang de recessie in de Verenigde Staten zal aanhouden komt met het oog op de Golfoorlog in een ander daglicht te staan.